

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÄNFEL ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.

Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. előleg. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik. A nyilatkozati cikkek sora után 25 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Néhány igénytelen szó a biztosító intézetekről.

I.

(K) Politikai és társadalmi téren egyaránt tapasztaljuk, mennyire nélkülözhetlen a biztosítás és biztosítók; nem lehet tehát fölösleges érinteni röviden azon intézeteket, társulatokat, melyek az anyagi jólét fenntartására oly nagy hatással vannak, s így jelentékeny támaszt képezik a szellemi előhaladásnak is.

A biztosítás szükségességét, maga a napotai tapasztalat bizonyítja, s mégis mily sokáig nem értette meg ez intést a sorsa javításáról gyakran megfejtkező emberiség; hányszor kelle véletlen elemi csapásoknak, egész családok, helységek, sőt vidékek jólétét szétgázolni, egy vagy több évi fáradságos munka gyümölcseit letarolni, azok gyűjteményét megsemmisíteni, míg a végsőre jutottak panaszhangjai e szavakat viszhangozák: „biztosítsunk, különben elpusztulunk!”

Még hosszabb idő kellett arra, míg a szívemesebb érzelmében megszületett a biztosítás eszméjének valószínűsítése, s a józan ész bíráló világánál megtisztulván, meggyőződésé válhatott, hogy a felebaráti szeretetet szánalomra indító nyomornak ama gyakorlati szó-lásmód értelmében: „Segíts magadon s az Isten is megsegít”, nem másképp, mint csatlakozás, egyesülés útján nyújthatni hathatós segítyt, az újabb intézetek szervezeténél fogva pedig igazságos, teljes kárpótlást.

Ha bepillantunk a történelem nagy könyvébe, az élettapasztalat e tanulságteljes laistromába, úgy találjuk, hogy majdnem tízenöt század lefolyta alatt alig akadunk oly intézetre, melynek célja az lett volna, hogy a becsülettel szerzett vagyont biztosítsa, s azt a véletlen megsemmisítő villámtól megóvja.

Vége a biztosítás mezején is hajnalodni kezdett.

Legelőbb a 17-dik század második felében, a hajózást ez időben rendkívül veszélyes volta által okozott tengeri károk vonták magukra a figyelmet, s ezek lehető kárpótlása lón a cél. E téren legnagyobb tevékenységet azon országok fejték ki, melyek nagyobb tengeri hajózással bírván, az e részbeni károk által is érzékenyebben valának érdekelve. Ilyenemű intézkedésekre találunk: 1458-ban Aragonia parti lakosainál, 1523-ban a florencieknél, 1551-ben Németalföldön; 1598-ban Amsterdamban már bírói hatósággal felruházott biztosítókamrák állítottak, mely 1600-ban Middelburg-ot, 1604-ben Rotterdam-ot fogadta szárnyai alá. Angliában 1601 körül látjuk e téren az első mozzanatot, itt a hatályosabb intézkedések oly mértékben szaporodtak, a mily arányban jutott angol kezre a hollandok tengeri uralma, míg végre 1720-ban létrejött a nagyszerű részvénytársulat, melynek mintájára hasonemű intézetek alakultak Svédországban, Dániában, Német- és Oroszországban, hol a pétervári volt az első. Franciaországban 1668 körül karolták fel ez eszmét, úgy annyira, hogy már 1686-ban részvénytársulat alakult Párisban, mely 1750-ig folytonosan gyarapodott, s új meg új kiváltságokat nyert.

A tűzkárok biztosítására már 1530-ban egyesültek London polgárai, kiknek példáját követék 1545-ben a párisiak. Ez egyetlek e városok területére szorítkoztak, s még a közel vidék lakóit sem vették fel társulatukba, mi által egyszerű segélyző egyletekké törpültek, hasznosak levén saját kis körükben, de nem felelvén meg a biztosítás tág tét követelő eszméjének. Ezek nemzetgazdasági szempontból tekintve, jelentékenységgel alig bírtak.

Az életbiztosítás kezdeményezője Tont Lörincz volt, a ki 1653-ban Párisban alakított ily társulatot; ennek mintájára alakultak később Angolországban, Olaszországban, Hollandiában és Svédországban hasonló társulatok.

A többi más nemű biztosítások következő renddel következtek: Jégkárokra a 18-dik század második felében; szárazon eszközött szállítmányokra és viszontbiztosításra a 19-ik század első felében; a vasutbiztosítások és gazdasági barmok biztosítása is ez időben keletkezett. Végül jött egész hosszu sora a biztosító és segélyző egyleteknek különböző címek alatt.

Mi jelenleg, úgy általánosságban, mint részletekben, csak is a tűz- és jégszakmára fogunk kiterjeszkedni, s ez okon a biztosítás e két ágát illetően még néhány történelmi adatot jegyzünk ide.

A 18-dik század első felében emelkednek tagasabb alakra fektetett intézetek a tűzszakmában. Ilyenek voltak az országos segélyző-pénztárak, melyek leggyakrabban hatósági uton évnegyedenként szedték a rovatokat a tűz által károsultak fölsegelésére; hasonló pénztárak léteztek 1718-ban a brandenburgi határgrófságban, 1729-ben a szász választófejedelemségben, 1742-ben Sileziában, 1745-ben Párisban, 1750-ben Braunschweigban, 1754-ben Württembergában stb. Továbbá, keletkeztek oly intézetek is, melyek a mostani kölcsönös és részvényes társulatoknak, intézeteknek szintugy uttorói voltak.

A tűzszakmában (ez utóbbi nemből) első az angolországi 1710-ben alakult „Sun fire office”, 5 millió p. frt tőkével, 5000 forintos részvény alapján, melyet 1720-ban a „Royal Exchange”, 1782-ben a londoni „Phoenix” 8 millió p. frt részvénytőkével követett; ez utóbbi 1786-ban Hamburgba költözött át. Ez adott lendületet az 1811-ben Berlinben alakult intézet megnyitására.

A jégkárbiztosító intézetek böcsője Skoczia. 1780 körül alakult a legelső. Innen Angliába és Irlandba is elterjedt. Ez intézetek majd nem mindnyáján a kölcsönösség elvét fogadták el alapul.

E két nemű intézetek példájára alakultak Francia- és Németországban, úgy a többi Európában is, a biztosító társulatok. Az 1789-től 1816-ig tartó időszak megpróbáltatásuk első szakának nevezhető, bár az idegen társulatok, különösen az angolok, ekkor is szép összegeket szereztek.

A francia világharcok bevégezése után, a biztosító intézetekre új és kedvezőbb korszak derült. A nyereszkeskedésnél egyébre nem számító társulatok nem is mulaszták el azt kizsákmányolni. Az oroszlársz ekkor is az angol társulatoknak jutott, de a francia társulatok is oly nyereseményeket tettek, hogy néhányan ezek közül 13 1/2 millió frankot osztottak ki, mint nyereseményt részvényeseiknek, a mely összeg legnagyobbrésztben külföldi biztosítottaktól került be.

E fényes nyeresemények mellett, a biztosító intézetek még sem valának elég szilárd alakra állítva, tekintve ama sok milliárdra menő összeget, mely náluk biztosított; megbizonyíták ezt a későbbi események; fődermők volt, hogy megalakulásuk és szabályaiknak tapasztalatok utáni javíthatása által, alaprajzat nyújtának a tökéletes szervezetre.

A biztosító intézetek történetében forduló pontot képez a hamburgi 1842-i május 5-8 történet óriási égis, mely által nagyon sok biztosító intézet életrevalósága tétetett próbára. Többen meg is buktak, különösen azon részvényes társulatok, melyek gondoskodtak volt a lehető legnagyobb nyeresemény-osztalékról,

de elfeledték a tartaléktöke kellő gyarapítását. Ha jól emlékezünk, egyedül Hamburgban három ily társulat jelentette ki, hogy fizetni képtelen. A krízist túlélt ily nemű intézetek is, alig tudták a károkat 75-80%-ig kárpótolni. Ez esemény azután arra sarkalta a társulatokat, valamint a biztosítottakat is, hogy nagyobb körültekintés- és előrelátással járjanak el a társulatok alakítása és fenntartása körül; az utóbbiakat pedig, hogy jobban megválogassák, hol akarják vagyonukat biztosítani. E tűzvész elvitázhatlan tanúságot nyújtott arra, hogy a társulatok sokasága még nem nagyobb biztosítók, mert nem az a kérdés, hányan vannak, de hányan bírnak életképességgel. Bebizonyult továbbá az is, hogy a csupán üzérkedési célból alakuló, vagy már megalakult társaságok, sok esetben csak névleg állanak fenn, az az oly cézét képeznek, mely mögött valódi garancia nem található, az az: csak addig tengetik életüket, míg a biztosítottak által, egy nagyobb szerencsétlenség folytán komolyan igénybe vétetnek, s ekkor kitérnek, hogy a részvényesek kaphattak ugyan dividendat quantum satis, de a károsultak még a méltányos kárpótlást sem kaphatják meg. Ide vezet a hibás vagy károsatos vezéreszme, s ezért szokták mondani, hogy nem egyedül attól függ egy társulat szilárdsága, ha minél nagyobb névleges alap-tőkével bír, hanem attól, hogyan kezeltetnek a társulat ügyei; t. i. az van-e főczélul ki tűzve, hogy a károk teljesen kárpótoltsassanak, vagy pedig, hogy a nyereség lehető legnagyobb legyen, minden tekintet nélkül a biztosítottak javára: végre vajon a netalán felállított igazságos vezérelv fogantatosítatik-e, vagy pedig csak papirosan marad.

A hamburgi eseményekre jótékony reformok következtek a biztosító intézeteknél, különösen azoknál, melyek a teljes kárpótlást tűzték volt ki célul. Így csak hamar megszilárdultak, s a megígott bizalmat visszanyer-ven, fenállhatásukat biztosították.

E biztosító intézetek csak hamar egy újabb bizonyítékot szolgáltatottak arra, mily roppant hatást fejthet ki a jóra való egyesületi szellem, hogyan tudják társulatok nemcsak a társadalom más uton ki nem elégíthető szükségseit fedezni, de oly óriási vállalatokat létesíteni, melyek előre meséseknek látszanak. Fényes példáit szemléljük ennek N.-Britannia jelen állapotában, hol az egyesületek minden statusszegély nélkül világsodáknak nevezhető műveket hoztak létre, s a vagyonosság és hatalom oly fokára emelkedt az országot, melyhez hasonlót a világtörténelem felmutatni nem bír; így például egyedül kőszénbányái sokszorosan több értéket termelnek, mint a világ összes arany- és ezüstbányái.

Magyarország anyagi elmaradásának is egyik legfőbb oka az, hogy az egyesületi szellem későre ébredett, s azután is szük korlátok közé szorítva vala kénytelen működni; már pedig, hol a szabad egyesülhetőség elébe akadályok gördülnek, ott soha sem fogja az kifejtetni azon erőt és jótékony eredményt, melyre képes, s mely egyedül emelheti azon polczra országunkat, hogy majd ne csak usz szék saját zsirjában, de annak hasznát is vehesse, nem mint eddig, hogy inkább terhére volt az.

Nálunk 1844-ig kizárólag bécsi és triesti társulatok működtek a biztosítás terén, míglen ez évben megalakult az erdélyi „kölcsönös” társulat, melyet 1858-ban az „első magyar általános biztosító társulat” követett. Mindketten kitérő pártolásoknak örvendenek, általános bizalomban részesülnek, s ez azt bizonyítja, hogy a mult idők tapasztalatait hasznosították, és lehető tökéletes alapon szer-

vezkedtek és állanak, s az idegen társulatokkal diadalmas versenyre keltek. E két intézet párhuzamosan halad, egy a kölcsönösség, másik a részvényesség mintájára nyújtja a lehető legjobbat.

A kedvező szilárd állapotot, melynek a most említett két hazai biztosító intézetünk örvend, csak az fenyegethetné, ha ingatag alakra fektetett, s gyakorlatlan kezelés alatt létesült intézetek lépének a versenyterre s elküthetetlen bukás vagy lelkiismeretlen eljárás által, a többiek hitelét is megingatná a rossz példa által. Ezért a mennyire kíváncsok az ily nemű szilárd intézetek szaporodása, ha t. i. céljuknak minden körülmény közt megfelelni képesek, ép úgy nem lehet eléggé őrizkedni és óvakodni oly intézetek lábra kapásától, melyek szédelgést, vagy börze speculációt akarnának mi hozzánk is áttölteni.

Ez általános rajz után a részletekbe bocsátkozunk, s jövő cikkünkben a külön nemű biztosító intézetek elveit és arányait fogjuk vizsgálat alá venni.

Házi gazdálkodás. Lapunk utóbbi számában az országgyűlési alapszabályok közt a képviselők küldésére jogosított hatóságok közül Maroszezék kimaradt, a mely két követet küld; a mi azonban a későbbi szövegből máskülönbön kivethető.

Hazai intézeteink.

Erdélyi gazdasági-egylet választmányi ülése május 4-én gr. Mikó Imre ö nagyméltósága elnöksége alatt.

1) A titkoknak Thierry Vilmost 100 frtos alapító tagnak jelenti be, egyszersmind, hogy báró Wesselényi Ferencz 1858-dik évben az egyesület alapítókéje nevelésére felajánlott 500 forintot magán kötelezvényt adott.

2) A f. k. főkörmányszék az egyesület felterjesztésére, Erdélyi volt kormányzója herczeg Schwarzenberg által közzgazdasági cézlokra hagyományozott pénzalap jelen állása felől felvilágosításul tudatja, miszerint azon időben, midőn ezen alapítóke a volt cs. kir. helytartóság kezeléséből a k. főkörmányszéknek adatott át, a földmívelési alap volt 30,000 forint kötelezvényekben és 2448 frt 63 kr készpénzben, az erdőségi pénzalapnak volt 48,750 frt kötelezvényekben és 709 frt 90 kr készpénzben, összesen 81,908 frtja; jelenleg van az erdőségi pénzalapnak, melynek kiadásai nem voltak, 58,050 frtja kötelezvényekben és 2,981 frt 43 kr készpénzben; a két alapnak együtt 92,489 frtja. Megemlíti egyszersmind, hogy ezen alap legfőbb célja a liebwerdai földmívelési tanintézetbe küldött hat növendéknek és az auzsiti erdőségi tanintézetbe küldött két növendék ösztön-díjazása és költségei fedezése, kiknek azonban díjaik a megadástól alaphól alig fedezhetők, mivel az alaphól 25,000 frt a brassói bányászati és kohászati társulatnál van elhelyezve, mely társulat eddig semmi kamatot nem fizethetett s ez az oka, hogy ezen alap a rendes költségeket nem fedezheti, hanem az erdőségi oskolai alap jövedelméből kölcsönzés által történnek a kiadások letérlesztései.

A választmány a k. főkörmányszék felvilágosítását köszönettel vevén, sajnálatát fejezi ki a felett, hogy a földmívelési alap tetemes része oly helyzetbe jutott, hogy a kifizető célra nem kamatozhat.

3) A k. főkörmányszék a hamburgi nemzetközi kiállítás tárgyában küldött újabb átiratban tudatja, miszerint a magas ministerium részéről Hamburgba tanácsos Papst fog felkeltetni másodmagával, hol három osztrák jutalomdíjbiroló is működend, mi által az ezen állambeli kiállítások érdeke eléggé leend fedezve, a kiállítás fénye és érdeke nevelésére többen érmeke és jutalomdíjakra 65,000 talért tettek össze stb., arra nézve is meg vannak a lépések téve, hogy a bejelentések ideje május 15-ig hosszabbították meg. Minthogy Hamburg vidéken csupán nehéz fajok vannak s az elegans sebes magyar, főleg tartóságuk miatt híres erdélyi lovak ismeretlenek, felszólítja az igazgató választmányt, miszerint e tárgybani tudósítását, névszerint azon kérdés felett, minő részvétre lehet ez ügyben Erdély részéről számítani, mielőbb a főkörmányszékhez juttassa.

Az igazgatóválaszmány, melynek egyik főhajtása, hogy gazdátársaink felhasználva a kínáló alkalmat, küldeményeik által hazánk terményeit, ezen jövőre nézve sokat igérő nemzetközi kiállításra képviseltessek, a kir. főkörmányszékhez ez ügybeni felvilágosítással felterjesztani határozza, miszerint a főkörmányszék rendelkezéseinek s e tárgyra vonatkozó hírlapi felhívásoknak eddigelő tudunkra kevés eredménye lett; a gazdasági egyesülethez a kitűzött határidőig egyetlen felkűldő sem tett jelentést, minnek okát gazdátársainknak ilyenmő körülményekbeni szokatlansága, de főleg az idő rövidségének tulajdonítja. A mily örömmel üdvözölte volna az alkalmat a választmány a hamburgi kiállításban részvét által Erdély könnyű és tartós lovainak piacozót és kelendőseget szerezhetni, épp annyira fájjalja, hogy a kitűzött idő rövid volta elzárja azon reményt, hogy lőtenyészőinkhez e célból teendő felszólításának sikerét várhatná.

4) A kir. főkörmányszék a marhavész megátalására s hazánkban behozatala kiküldetésére célzó, a ministerium által megbízott szakértők terve szerint készült rendszabályokat átánéz és hazánk viszonyaihoz alkalmazkodást végett az országos orvosi tanácsnak adván át, a választmány felszólítja, hogy ezen tanácskozásban való részvételre a maga kebeléből egy néhány szakértőt nevezzen ki, kik ezen komoly és az egész ország marhatenyésztését oly közel érintő munkálatot és intézkedést elősegíteni igyekezzenek.

A gyűlés a főkörmányszék felhívását köszönettel és készséggel fogadván, a maga részéről kinevezte báró Bánffy Albert, Berde Aron, Paget János és b. Wesselenyi Ferencz urakat.

5) A telekkönyvek behozatala tárgyában működő vegyes bizottság azon kérésére, miszerint a választmány a maga részéről ezen bizottságba még egy tagot nevezzen ki, a választmány Kővári László tagtársát nevezi ki.

Nagy János,
egyleti titkár.

— Közlemény az erdélyi muzeum számára 1863 apr. havában begyűlt muzeumi tárgyakról:

A bécsi es. tud. akadémiától 5 köt. 11 füz. nyomtatvány, a bécsi es. k. földtani intézetől 2 füzet, a kolozsvári casinótól 5 kötet, néhai cs. mihályfalvi Nemes József hagyományából 170 köt. Dr. Pataky Dániel orsz. főorvostól 660 köt. Fényi Henrikől 50 db. gr. Bethlen Ferenczről 3 köt. Biró Józseftől 2 köt. (Biblia ford. Károli Gáspár, Volsy 1590. évr.) könyv és 9 köt. kézirat, Toldi Ferenczről Pray series Palatinorum Regn. Hung. Budae 1863 4-r. 1 kötet, Dózsa Elektől Erdélyi ev. ref. egyházi jogtan, Pest 1863, 8-r. 1 köt. Csaplár Benedek-től, Igénytelen eszmék. Szeged 1862, 16-r. 1 kötet, Torma Károlytól Dácia felosztása a Romaiak alatt, Kolozsvár 1863, 16-r. 1 füzet, Szabó Samueltól: A magy. kor. országok rövid földrajza, 2-ik kiadás, M. Várhely 1863, 8-r. 1 köt. Kovács Sámuel dézsi ref. lelkész-től, Török Istvántól 1 köt. Marosi Gergelytől 1 köt. könyv, Kis Károly ügyvédől 5 db. oklevélmásolat, Szabó Károlytól 14 db. oklevélmásolat, Száva Farkastól: Török levél 1687-ből egykoru magyar fordításával, Brassai Sámuel-től egy sas, és 73 tö virág, Teslák György-től 21 db. feleki gömbalakú kő, Széles Dénez-től 1 jegecezes aranytufa, 1 db. faherez, egy eyleopa és 2 láda földtani és őslénytani ásványdarab, Torma Károlytól feles számú ásvány és ásadék, gr. Kornizs Adámtól 1 füzet, Rácz Gyulától 1 teknősbéka 1 tengeri csigabla 1 carlsbadi incrustatio, 1 ágas rozsfüzér, Dr. Almay (Feueregger) Ferenczről 1 fejtér pacsirta, Nagy Ferenczről 1 kettős bárány, Makray Lászlóné Torma Louisától 12 db. esiga Bujturról, Benedikty Albertől 1 Ploetzán a földben talált lándzsahegy vasból, kéméndi Várad Adámtól 1 márvány fa-ágyvány tö edéke és Felkenyérén talált 25 db. középkori ezüst pénz, Kastal István főmázasamestertől Portuson 2 kis szobrocska, egy Calculus és 4 db. ezüst, 8 db. réz régi pénz, Eresztvényi Máriától Karatán talált májolioko gyöngy és Telekfalván talált 10 darab ezüst pénz, Fényi Henrikől egy kis cserép edény Boiczáról, egy mozaiktegla Kőboldogfalváról, 1 db. szikla a kaláni fűrdőtől, 1 db. hegyi jegecz a detonaáról.

Kiadta
Fényi Henrik,
egyleti titkár.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

(Folytatása és vége.)

Torda, május 3.

Indítványozza tehát Sz. L., hogy míg a provisorium tart, melynek remélhetőleg egy közelebbi tartandó országgyűléssel vége leend, semmi választásba a közgyűlés ne elegendjék; hanem mint egy némely tanácsosi állomás helyettesítés, úján különben is betöltött, a

provisorium megszüntetéséig ideiglenesen, a többi is ad norman töltessék be. „A gyűlés ezen főbb pontjaiban vázolt nézeteket nagy helyesléssel fogadta.”

Mire a főispáni helytartó ur következőleg válaszolt: „Az ősi épület rombolásáról nem lehet szó, mert maga a kormány éppen az ősi intézmény alapján, s annak tiszteletben tartásával nyitott a választásra; s a szerint kívánja betölteni a megtűrt állomásokat. A főhadnagyi állomás oly lényeges, hogy választás által látja azt betöltendőnek, a választásban a kormány sokkal többet ad a népek, mint kinevezés által.”

Erre Szabó Lajos körülbelől így felel: „Mintán a megyék, az ország provisorium alatt állanak, nem valószínű azon állítás, hogy a városok kivételt tennének, a különben is ki nem vett egyes pontok az egésznek részét tevének. Elismeri ismételve, hogy a magas kormány minden hatalmában állót megteszen a provisorium enyhébbé tételére, de azáltal maga is kötvén van. Mivel tehát a választás nem 48 szerint akar véghezvitetni, kimondja: „ha választunk, csak árnyék után kapkodunk.” És felkéri a főispáni helytartót urat, hogy ne erőltetné a minoritás választását, hanem inkább használja a kormány ezuttal a kinevezés példáját, mintán különben is a 48 előtti korszakra hivatkozik, mikor a kinevezés nem egyszer pótolta a választások helyét. A gyűlés minden egyes tagját pedig óva inti, nehogy a minoritás veszélyes eszméje által magát félre vezetni engedje; az alkotmányosság elve egyedül ezen szóban rejlik: a majoritás. Mely akár egy gyűlés, akár egy ember által töressék meg, benne az alkotmányosság alapja van megdöntve. Fel nem teheti Torda értelem polgáraitól azon politikai kiskorúságot, mely ezen joggyakorlatának elemeit se értse. Azért marad előbbeni nézetei mellett.”

Tóth Károly elmondja, hogy ő is hazafi, ő is a szabadság érzetétől hevül, s annál fogva némileg osztja a Szabó Lajos nézetét. De sok gyengeséget lát az előjárásban. Annál fogva beegyezik abban: hogy a tanácsosok maradjanak mint vannak; de kívánja a főhadnagyi választását, kinek a város oeconomiaját érlely kezekkel kell vezetni.

Kőrodi Samu bebizonyítandó, hogy Tordán egy régebbi korban is a szabadság szelleme honolt, hivatkozott: hogy a vallásszabadság először itt mondatott ki. Mondja: hogy ha Tordán vagyunk is, mindazonáltal kiegészítő részei vagyunk azon nemzetnek és országnak, mely a 48-beli törvényeket létrehozta. Ezen törvények nincsenek eltörölve, azok mellett kíván maradni. Ezuttal tehát nem választ. Hanem mint eddig is voltak, s jelenben is vannak substitutus tisztek, ugy ezuttal is a kormány helyettesíthet, míg országos ügyünk elhatározatig.

Nemes Miklós Tóth Károlynak felel, s a tiszti visszaélésekre megjegyzi: hogy az itt régi idők óta rendszeresen üztetik, hogy azok a városi pénztár deficitjével együtt??? a választott és nem választott tisztviselők. Ő sem kíván ezuttal választásba becsatlakozni Borbély Nagy Ferencz gyarlóbbnak érzi magát, hogy sem az előtte szöltöt urak által emlegetett mely dolgokhoz szölast igénybe vehetné, mind azáltal egy tudja, hogy a választott tisztviselők hibás kezeléseért valami 300-an választás miatt kérelmeztek. Legyünk hát következtetések és választassunk.

Erre a főispáni helytartó ur nyilvánítja: hogy a helyettesítések alkalmából ő mlgát a városi esküdt közseg megtalálta azon kérésrel, hogy a választást eszközölje ki. Minek folytán felsőbb helyen azt kieszközölve, mint hogy a főkörmányszéki rendelet a választást határozottan mondja, azt megítéleti kötelessége. Mert azt hiszi, hogy ezáltal nincs semmi jog megsértve.

Tóth Károly nem teheti, hogy Kőrodi Samu beszédét megjegyzzék nélkül hagyja. A hazafiság szép és mindenkinél kötelessége. Ő is tudott volna zászlót lobogtatni, ő is szeretne volna 48-at, mint bár ki más; de jegezzük meg, hogy a város érdekét nem hagyhatjuk, midőn látjuk, hogy rendetlen állásban vagyunk. Jogunk meg van adva, választassunk. Mert a hadnagyi létele szükségeltetik.

Nagy Imre szólni kíván: de a gyűlésteremben heves felszólalások szikráit félbe: „nem ingamiatus” „üljön le.” Ferenczi Márton szöhoz jut a keletkezett zaj közepette, s kimondja nyíltan, hogy itt joga a tanácskozásban csak bekebelezett polgároknak lehet. Ezt a gyűlés hangos helyeslése követvén, Nagy Imre visszalépett. Később Szentkirályi Mihály megkísérelte a gyűlést capacitálni a részben, hogy Nagy Imre a város ügyvéde levén, ha drága ügyeit reá bizza, hogy tagadhatja meg tőle a szölas jogát? De hasztalan. Az ingerültség még magasab fokra hálott. Ezen sajnos esemény alkalmából, melyben a szölasszabadság joga látszik megtámadottnak, tartozunk az igazságnak kimondani: hogy mi nagyon fájjalunk a megtámadott jog

elv, a közpolgári becsület és a szenvedett egyéni méltatlanság érdekében, ohajtjuk, hogy jöjvőre ily kellemetlenségek kikérültesse. De a polgári becsület védelmére emlitetlen nem hagyhatjuk: miként ez azon hamis helyszölszékeppeni kifolyása volt, miszerint a 48 előtti „universitás” hivatott egybe. Később egy városi lelkész jogosultsága szintén kétségbe vonatván a szölatolhatásra nézve, Szabó Lajos elmondotta, hogyha ignorálhatnók is a 48-beli törvények által körvonalozt polgárjogokat, már 48 előtt a Királyhágon túl a honoratiorok jogosultságára törvény létezik. Itt nálunk törvény ugyan 48 előtt nem volt, de a törvényt pótló gyakorlat a honoratiorokat utóbbi időkben szintén befogadta.

Kővári Józsa sem ismerheti el Nagy Imre szölas jogát az ingemiatások jelen gyűlésében, kívánja ezek névsorát felolvastatni. Tóth Károlyt, kit még senki nem pártolt, ő pártolja; mert úgyhiszi, hogy csak rosszul fejezte ki magát. Választásba elegyedni nem kíván, annyival inkább, mert az emlegetett 300 egyén nem gyűlést, hanem a főhadnagyi letételét kérte, kit elítéltetés előtt hivatalából elmozdítani szintén nem lehet vala.

Kőrodi Samu az elvet semmi alárendelt kérdésektől fel nem áldozza. Mégis ha Tóth Károly biztosítja, hogy a czélba vett választással kiemelkedünk a sárból, a választásba beegyezik.

Szentkirályi Mihály, hogy a város nincs provisorium alatt azzal bizonyítja; mert 1847 szerint választhat. Felhívja az emlegetett 300 egyént, hogy a kik közülök jelen vannak, álljanak elő, s a választást pártolják, mert ez az ők kérésök folytán rendeltetett el.

Szabó Lajos annak bebizonyítására, hogy városul is provisorium alatt állunk, tényekkel felel. Mind a közigazgatás, mind a törvénykezés terén az osztrák rendszabályok ált. polg. törv. könyv stb. érvényesítettek. A bírák és tisztviselők is ezek szerint szerveztettek. Ily szervezés mellett lehetőség az alkotmányos tisztviselők választása. Azon 300 egyén felszólítása, kiket sem szölo, sem a gyűlés nem ismer, szintén alkotmányellenes. Egy létező vagy nem létező magán tény, mely jelen gyűlésnek directívát nem adhat. A törvényt, az elvkérdést mi magunk semmi esetre föl nem áldozhatjuk. 48 szabadválasztást biztosított.

Érsek József: 48 a patensek által sincs eltörölve, csak revisio van fenhagyva. Szölo tehát csak annak szellemében kíván választani, másképp nem.

Szentkirályi Mihály nem teszi fel senkiről, hogy ne értené, mi felett forog a kérdés. Azt mondja, hogy felsőbb helyről nincsenek választási szabályok lektüldve. Tehát nincs a nép megkötte, hogy szabadon ne választathasson. Választást ohajt.

Kőrodi Samu látja, mihez van kötvé a nép, a 48 előtti korszakhoz. Mikor szabad választás nem volt. Választani nem kíván.

Főispáni helytartó ur a kérdést kelleleg megvitatta látván, a választás vagy nem választás kérdését egyéni szölatolásra bocsátja. A szölatolás eredménye az lön: hogy mintán a nagyrész annyira nem kívánta ezuttal a választást, miszerint az azt előzőleg feltett kérdésekre sem kívánt szölatolni, hanem a tanácskoztó termet elhagyta, 61-en a nem választásra szavaztak 38 ellen.

A szölatolás bevégeződésével Miklós Miklós még egy utolsó kísérletet tett a minoritás majorizálására. Elmondja, hogyha az egyén kötevezetlen, ez nekie megbecsülható, de ha egy gyűlés esik ezen hibába, az nekie megbecsülhatatlan. Hivatkozik az annyit emlegetett 300 kérelmezőre; s ugy állítja fel ezeket, mint a kik szölatukat a választásra már megadták. A választást ezen alapon keresztül-vihetők tartja. Erre a teremben viharos zaj támadt. Ferenczi Márton szöhoz jutván, elmondja: hogy ő is az emlegetett 300 aláírók egyike. De az előtte szölo téved, midőn azt állítja, hogy ezek a jelen gyűlést és ebben a választást kérelmezték volna. Ők a város kizsákmányolt pénztára s tönkre tett financiaiája miatt folyamodtak; vizsgálatot és a bünösökre büntetést kértek. Lovas Dániel hasonló szöleben szölo, kérvén a főispáni helytartót urat: méltóztassék meg nem engedni, hogy a tárgymegvitatásánál és a szölatolásnál benn nem voltak, most utólagosan a gyűlést rendtelensébe hozzák.

Szabó Lajos fájdalommal értekte, hogy Miklós Miklós megelégedve kéke apostoli kötelességeiről, a gyűlés tagjai közé Erisz almájával lépett fel, a parlamenti eljárás ellenére, a már bevégezt tárgyalás és szölatolás tényleges eredménye kijátszására. De másfelől nagy örmére szolgál, hogy Torda város értelemes alkotmányos érzelmeti polgárainál visszhangra nem találván veszélyes kísérlete, a polgárok szabad elhatározását csak jobban megszilárdította, és szölot az értelemes polgárok feleleteit fömentették minden e részbeni vitakozástól. A beszédett és számba vett szölatok alapján enuntiatiót kér. A gyűlés helyeslése között főispáni helytartó ur követke-

zőleg enuntiat: „a szölatolás eredménye szerint nem kíván a gyűlés választási jogával élni, hanem a substitutio megnyugszik, míg egy közelebbi országgyűlés a tisztválasztás tárgyában törvényszerűleg intézkedni fog.” Ezen enuntiatióból megtetszik, hogy a főispáni helytartó ur a többség határozatának alkotmányos alapját inkább tiszteli, mint a minoritás azon politikusi, kik azon tévhitben, hogy ők valamely fontos polgári jogot gyakorolnak a választásban, ennek kisebbséggel keresztülvitele által az alapot lábaik alatt megingatni képesek levének. Főispáni helytartó ur a gyűlés folyama alatt böles mérsékletet, higadtságot, s oly elnöki tapintatot tanusított, mely Tordaváros polgársága osztatlan tetszését s tiszteletét nyerte meg. A gyűlés ezzel eloszlott, másnap folytatandó levén.

Sz. L.

Tordavárosi közgyűlés apr. 29. 1863-ban főispáni helytartó elnöklete alatt.

Az előbbeni ülésről szerkesztett jegyzőkönyv felolvasatott s helybenhagyott.

A kir. kormánysszéknek febr. 20-án 6352. 1863. sz. alatt kelt rendelete felolvasatott, melynél fogva az örökölő oszthatlan parasztbirtok tulajdonosai s esetlegesen azok övegyeinek egyetlen fia s unokái, a hadkiegészítő szabály 21. §-a 18. pontjai szerint, feltéve a többi előlri feltételeket, a hadkiegészítettségéből mentesek, ha a birtok jövedelme egy 5 személyből álló család fenntartására nem elegendes.

Erre nézve a városi közönségtől véleményadás kérétek, s e mellett egy kimutatás a kir. kormánysszékhez felterjesztendő, azon földadói tisztajövedeleiről, mely az érintett 5 személyből álló család fenntartására a vélemény eredménye szerint megkivántató birtok üzlet után általában felvétellett.

Bizottmányt neveztetett: Ajtoni József tanácsos elnöklete alá Timár Gábor egyesbíró, ügyvéd Szabó Lajos, Lovas Dániel, Székely János és Ferencz Márton polgári tagokból, azon utasítással, hogy e tárgyra vonatkozó munkájukat 30 nap alatt a gyűlés elnökéhez adják be.

Olvasza jegyző J. G. a kir. kormánysszéknek apr. 9-én 569. 1863. szám alatt kelt rendeletét, melynél fogva urunk 6 Felsége a birodalmi tanács ajánlata következtében f. évi boldogasszony hava 14-én 263. udvari szám alatt kelt legfelsőbb kir. nyilparancs folytán a személyes szabadság és házi jog védelme tárgyában hozott törvénynek életbe léptetését, közelebbi erdélyi országgyűlésig kihirdetvén, mennyire lehetne azt észszerűen eszközölni. Mire az határozottat: hogy a gyűlés nem látja magát illetékesnek, hogy a felolvasott magas rendeleter véleményezhessen, mert e tárgy országgyűlés elébe tartozó, csak is ott tárgyalhatatik. S erre vonatkozólag is kéri a gyűlés a kir. kormánysszék, hogy a provisoriumot megszüntetni fensőbb helyen mentől hamarabb eszközölje.

Elnök kinyilatkoztatja, hogy senki se jelentette magát indítványtételre, mindazonáltal ha valaki indítványozni akar, eme gyűlést felszólítja s tért nyit.

Ferencz Márton indítványképpen előhozza, hogy a volt pénzkezelők, kiknek számadásai nincsenek ellátva, szoríttassanak számadásaik beadására, s azok láttassanak el.

Erre főispáni helytartó ur felszólítja ideiglenes főhadnag D. I.-t, hogy e tárgyban adna kimerítő tudósítást. Ki is tudatja, hogy a majorságpénztár számadásai nagyobb részben elvannak látva s fel is vannak álló helyére küldve, másoknak ellátása napirenden van, kivéven azon aprólékos számadásokat,

* A „Korunk” reportere, a tordamegyei minapi bizottmányi ülésről tett tudósításom alkalmából egy piquant combinationál akart irányomban nem annyira gunyt, mint a bon-mot ösztönéből egy kis hamis tréffát üzni: a tordamegyei főjegyzőcsége candidatusa csekély személyemet. Tiszteletreméltó hivatal, de nem kerestem. A hivatali pályára nincsenek érdemeim; aspiratioim pedig annyira hiányoznak, hogy midőn 1861-ben az alkotmányos párt esik a hivatalviselés körül nem volt módnyos párt esik a legmérsékeltébb voltam. Nem halderado, én ebben a legmérsékeltébb voltam, vagy hogy talám senki, hogy én hivatalt kerestem, vagy hogy valamely akkori nagy ur kegyeit magamnak a végett lekönnyögrőni igyekeztem volna. Maradtam a ki voltam, vagy ok és leszek, egyszerű polgári a sokat hányatott magyar hazának. Ki nem azért született és él, hogy boldogabb legyen mint a haza.

A „Korunk” reportere engedelmével vagy a nélkül, Tordamegye jelenlegi főispáni helytartója becsülendő tudományt, éppen úgy mint bárkiben, méltányolni tudom; és ennek kimondására szemben egy és más tekintettel, itt nem a „Korunk” reporterére czélzok, magamra. Akkor a mikor egy rendszer áll mindenkinél felett, miért küzdünk egyesek ellen elkeseredett harccal, mely ügyünket eredményre nem vezeti? Miért nem inkább igazgunk magunk minél több barátot meggyerni, s a rendszer nyomása által közös erővel menekülni igyekezzünk?

Mindenestre a „Korunk” reporterének főjegyzői combinationja személyemet illetleg egy kissé hamis akart lenni, s adjuk meg neki, hogy ötlet farfángos, melylyel a „Korunk” olvasó közönségét mint eddig nem hallott, még csak nem is sejrt, mint a posteriori egy-kívánta. De a nyil egy a priori, mint a posteriori egy-szerű, de következetes életpályám paizsán teljesleg ártalmatlanná lett.

Sz. L.

melyek nem tartoznak a majorsági pénztárra, de ezeknek is illeték általi beadatása s azonnali ellátatása az elegyes gyűlés által el van intézve.

Közgyűlés ezeket tudásni veszi, s az el nem látott számadások mentől hamarabb ellátatásáért rendeli.

A kir. kormányzók f. évi február 11-én 3499. sz. alatt leküldött rendeletét, volt pénztárnok Nemes Miklós számadására vonatkozólag felolvastatja, melynek fogva azon vád ki nyomozását rendeli, hogy említett pénztárnok a városi közbizságot hűségteleen kezelte volna, s az elnöki munkát felküldését.

E rendelet következtében a feladott vád nyomozására id. Gálfi József elnökölte alá Szigethi Cs. Sándor, Keresztes János és Szentkirályi Lajos nevezetnek ki azon utasítással, hogy munkálatukat 30 nap alatt az elnökhöz adják be.

Nemes Miklós, a fentisztelt rendeletet kéri kiadatni számára hivatalos másban. Kiadása megrendeltetett.

Ferencz Márton felmondja, hogy a városnak határán s benn a városban is sok járait elfoglalják a szomszédok, s azok kijárására bizottmányt kér kirendeltetni; valamint az adózó pénztárba tartozó restans adókat rászorítani, hogy hátralékaikat adják be rövid időn a pénztárba.

A határ kijárára biztosokul ideiglenes főhadnagy Lengyel István elnökölte alá: Keresztes János, Borbély N. Ferencz, Korodi János, Kimpel Benedek, Székely László oly utasítással nevezetnek ki, hogy 14 nap alatt a foglalók neveit az elnök urhoz adják be, tovább intézkedhetés végett.

A majorsági pénztár kifizetése a tanácsra bízatik, hogy a hátralékos fizeteket szolgáltassa fel, ha bizonyos idő alatt fizetni nem akarnak, azokat pereltesse be.

Szentkirályi Mihály megyei al- városi főügyész indítványozza, miszerint fizetők a tisztviselőknek felelt csekély, s emel- tessék fel az 1861-ben tett határozási fokra azok fizetése, s ennek megerősítésére nézve kéretnek meg a fels. kir. kormányzék.

Nemes Miklós erre azt jegyzi meg, miszerint a város majorsági pénztára nincs oly állásban, hogy akkora összeget megbírhasson, annál fogva jónak látja, hogy kéretnek adjutum salariale a kir. kormányzék útján, mint, hogy a város adója az 1848 előttiével sokkal nagyobbban áll, mert körülbelül évenként fel- megyen 40,000 frtra a direct adó, s 1848 előtt az adjutum salariale az volt alkalmazva, mint a mekkora mennyiségben állott az adó- fizetés. (Helyes.)

Főispáni helytartó ur említett nézetekhez hozzá kívánja adni, hogy a városi egyes bi- rónak 400 frt évi fizetése felette csekély azon- sok munkához, mint nekik tennie kell, annál- fogva fizetését 500 frtra felemeltetni javas- lathozza.

Szabó Lajos pártolja a fenebbi indit- ványt.

Balogh János elmondja, hogy a mostani tisztviselők teendői sokkalta többek mint 1848 előtt volt, annyira, hogy magán dolgai, gazdasága igazgatására nem jut egy perc ideje naponta, annyira igénybe veszi a hiva- tal minden óráját s ha fizetése fel nem emel- tetnék, felemészti, kevés vagyonát mindenki s utóbb családját jónak juttatja; annál fogva pártolja a fizetés felemeltetési indítványt, va- lamint azt is, hogy kéresek adjutum salariale, mert a város majorsági pénztára még hossa- szas ideig nem fogja elgyőzni a hivatalok fizetését, felemészte 1848-tól fogva mostani- azt a tetemes és nagyszámú kiadás, s lehető- ros kezelés. Kolozsvár városa is kért adjutum salariale, annál fogva mi is követhetjük annak példáját. (Helyes.)

Így egyhangúlag elfogadtatott az indítvány s felírás határozatott a kir. kormányzékhoz, ugy mindazonáltal, hogy a város autonómiaja csonkulást ne szenvedjen.

A jegyzőkönyv hitelesítésére bizottmány nevezetett ki, s ezzel a gyűlés eloszlott.

r. l.

KÜLÖNFELEK.

— Szombaton, május 16-án Gyulai Ferencz javára adatik a „Velencei kalmár” színjáték 4 felvonásban Shakespeare-től.

— A folyó hó 4-kén a helybeli ref. külső templom környezete díszítésére rendezett zene és szavalati akademia tiszta jövedelme 105 ft o. é. volt; ez alkalommal a fenírt célra kü- vetkező kegyes adományozások történtek: b. Radák Istváné 10 ft, b. Józsika Lajosné 5 ft, dr. Szombathelyi Gusztáv 5 ft, Sárkány Ferencz (tanár) 2 ft, Pataki Sándor 3 ft, Csulak Dániel 5 ft oszt. értékben. Midőn a ke- gyes adakozókak egyházam nevében halás köszönetet nyilvánítok, egyszersmind azt is tu- datom, hogy e célra adakozásokat örömet- elfogadok. Kolozsvárról, május 11-kén, 1863.

Nagy Péter

kolozsvári ev. ref. első pap.

— Ügyvéd és városi szónok t. Simon Elek urnak kolozsmegyei adminisztrátorrá ne- veztetéséről hetek óta itt forgalomban levő hir- lapunk utóbbi különféle rovatában is megem- lítettén, t. Simon Elek ur alkalmat vett ki- jelenteni, hogy ezen hírek az ő tudomásá- ban és vágyaiban semmi legkisebb alapja és igazolása nincsen. E nyilatkozatnak annyival inkább hitelt adhatunk, mintán tudjuk, hogy említett hazánkfa egyik legkiterjedtebb ha- tásköri ügyvéd, s alig bihetni, hogy teljesen független állását másszeri hivatásért feláldozni óhajtaná.

— A „Korunk” közelebbi száma nyil- té- rében „többen” aláírás alatt az állítják, mint- ha lapunk újdonságai rovatában az 52. szá- mban tett említés, egy itt megpendített új bi- ztosító intézetről, gyanúsítás akarna lenni; mert abban nem az ezen tervtől társulat élén álló jó hangzatu nevek említettnek. Megval- junk, hogy mi éppen nem tudjuk, kik állanak ezen társulat élén, melyet részünkről is fele- legesnek tartunk; miután már van egy köl- cönös és egy általános magyar biztosító társulatunk. Hogy szükség volna egy harmadikra, erre nézve országunk tulpenzbőségében okot nem látunk. Az értesítők által említett Merza és Sapita nevekről mi éppen nem gondoltuk, hogy rossz hangzatu nevek, s részünkről ismer- tünk itt városunkban Merza-kat, kiknek igen jó nevük van, s kiknek magunk is becsülői vagyunk, s kik nem köszönik meg „többen” urnak, hogy családnévüket nem miltatja a jó hangzatu nevek közé. A mi a Sapita nevet illeti, soha sem hallottuk e nevet azon közlésig, de elég jól zeng vers-mértékianlag. Va- laminek azonban lenni kellett ama közlésben, a miért kilit érdekelt; de mi nem vehettük észre. Mi részünkről az intézet eszméjét nem pártoljuk, miután biztosító intézetünk már vannak, a személyekkel elvkérdéseknél ninc- sen közünk, akár jó akár rossz hangzásnak legye- nek.

— A közel napokban piacunkon egy ezi- gány nő valami szegfűgomba alaku gombát árult egy meglehetősen nagyságu kosárban, és mennyiségben. A gombából többen vásároltak s a történt, hogy miután belőle ettek is, szinte komoly következmény lett a gombaételnek. Legközelebből éppen ezen sorok írója szá- lán történt, hogy egy három tagból álló sze- rény család is vásárolván ezen gombából, dél- béd alkalmával mindhárom ettek. Mint ezen család egyik tagja szóval előadta a gomba a tűznel egészen megfektetett; de minden egyébre gondoltak, csak a rossz követke- zményre nem. Étel után pár órával csaknem egyszerre mindhárom elkezdettek sápadni, iszonyu gyomorgrágás, később hányásra erőltetés, végül hányás következett be. Fájdalmuk leírhatlan volt, midőn egyike a családot látog- tató tagoknak a szomszédságban lakó derék orvos Bakonyihoz szaladt segítségért. Az or- vos átlátván a veszélyt, hirtelen alapos or- voslatát a bajnak rögtön elejt vette, midőn a fájdalmat végül gyenge meleg tejjel enyhít- tette. A család még maig is gyengén, de ve- szélyen kívül van. Ehez hasonló eset több is történt e városban ezen napon.

— A muzeum-egylet könyvtára Stein János kiadványul megszerző E. Orbán Bá- lázstól a török nagyvezir Ali basa „Szultán Zaik Zülizan” című regényének magyar for- dítását, mely „Kelet tündérvilága” cím alatt jelenend meg, a mű hőseinek a hősnő- nek arcképeivel. Ezen egész összefüggésben álló s a keleti költészet dús virágaival díszes- kedő eposzszert regény, mely az eredeti szö- vegben is csak kéziratképp van közreadva s egy európai nemzet irodalmában sem ismer- tes, irodalmunkban kitűnő jelenség leend. A kiadó vállalkozó most egyezkedik a képek díszes kiállításá felett. Ez azon mű, mint pesti lapok hibáson arab verseknek képzelve em- litettek.

— Gáspár Lajos ref. lelkész a szava reform. egyház történelmének kiigazításául azon megjegyzést teszi, miképp ez egyház az előbbi lelkész idejében az egyházmegye határozatából bontatott le.

— A „Gazeta Transilvaniei” írja, hogy azon üdvös tevékenység s áldozatok iránti elismerésből, melyek által Baritiu György ur a román nemzet jóllete, kulturája és nem- zetiségének kifejlődésére buszonót éven át a román irodalom s publicistica terén kitűnőleg hatott, több pesti román bölgy egy pompás albumot küldött emléklül megfizetelő írás kísé- retében, s a balázsfalvi tanári kar részéről irodalmi jubileuma alkalmára hasonlóképp igen méltányló s szerencsekívánó adresee-el tiszte- lettel meg a jeles férfit, ki nemzete valódi érdekeit annyira szívén hordja. Fogadják részünkről is őszinte üdvözlésünket s szerencse- kívánatunkat, melyet egy független hazafinak küldünk, a ki mint politikus is, sok oly tul- zástól ment, melyektől mindnyájunknak egy- iránt óvakodnunk kell, ha a jövőt alkotni, s nem hevenyészni vagy éppen összerombolni akarjuk.

— A „Telegraful Roman”-ban N. P. figyelt- mezeti a magyar lapokat, hogy, nincs miért

elkedvetlenedni, mert a román congressus nem tett egyebet, mint azt, hogy hi maradt 1848- diki elv íhez, s Saguna plüspök se mondott egyebet, mint azt, hogy mi (románok) egy hajszálnyit se távozzunk elveink teréről, s or- szággylüléstökön, a többi együltlakó nemzet- séggel testvérileg egyetértve, a mai szabad elvű alapon teremtsünk magunknak új alkot- mányt.

— Buda Sándor külföldön lévő ha- zánkfa részéről a „Románul bukaresti lap 13. számában következő nyilatkozat jelent meg. „A mult napokban azt olvastam az ausztriai lapokban, hogy azzal vagyok vádolva, mintha az osztrákról pénznemet (bítel jegyek) uta- noztam volna. E gyanúsítást, melynek más alapja nem lehet, mint hamis vádaskodás, részemről visszautasítom, s bec-íletem érzet- ben kijelentem, hogy én soha osztrák pénznemet nem utanoztam, sem forgalomba nem hoztam. Képes vagyok e tekintetben magamat bárki ellenében védelmezni, nyilvánítván egyuttal, miként politikai életpályámon, soha önszer- tet s önérdék nem vezetett. Bukarest, april 7, 1863. Buda Sándor.

— Az angol lapok érdekes statisztikai részleteket hoznak a felől, hogy mennyi pél- dány kelt el a nagy angol lapokból, a walesi herceg esküvőjének napjain F. é. mart. 9-én a „Times”-ból 135,000 a „Daily Telegraph”-ból 230,000 példány adatott el. Mart. 11-kén az „Illustrated London News”-ból 315,000 pél- dány volt megrendelve, de csak 200,000 pél- dányt lehetett elkészíteni. Az említett Times ki- adás 16,870, „Illustrated”-é 83,330 frtot jöve- delmezett. Az említett három hírlap csak papir- jának értéke 22,430 frtnál több. Ily óriási ke- tlettel a száraz föld egy lapja sem dicséked- hetik.

— Egy bécsi fényképész azon gon- dolatra jött, hogy albumot állít össze azon szer- kesztők arcképeiből, kit a februári pápens életbe léptetése óta az egész birodalomban fog- ságra voltak elítelve sajátvétsége miatt.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, maj. 8. Az al- sőház ma éji ülésében Hennessey jelentette, hogy felírast fog indítványozni a koronához, a lengyel ügyben.

Oroszország válaszejegyzőkeit a 6-ki lapok közölték, tartalmuk azonban a nagyobb köz- lönők előtt már az előtti nap ismeretes volt. Valahányon nagy megütőzést kelt fejezik ki a semmit sem mondó modor felett, a melyben Gorisakoff herceg nyilatkozik. A „Morning Post” többek között ezt írja: „A jegyzék egy hangzik, mintha Oroszország több semmit sem akarna tenni Lengyelországról. Ha ez így van, úgy félünk, hogy a három hatalom hiában írt Pétervárra, és hogy a lengyel függetlenség, ha valahogy, csak a kard hegyével állitható helyre.”

A „Daily News” mai száma egy éles ve- zércikket közöl Poroszország ellen. A porosz kamara igen sok megaláztatást szenved a mi- nisteriumtól. Poroszország, mivel Oroszország bakója, lemond nagyhatalmi állásáról s eljät- szodja jövőjét.

Az alsőházban május 9-kén éjfélt után 2 óráig folyt a vita Olaszország felett. Hennessey, Bentincke, Lenox, Cochrane és Maguire Dél- olaszország ismeretes szomorú helyzetét ecse- teltek s a felelősséget érte egyrésztben Angliára hárították. Layard, Disraeli és Palmer- ston lord válaszoltak. Az utóbbi többek közt megjegyezte, hogy Nápoly bajai a Bourbon- noktól szállottak örökségül. Az olasz kormány két év alatt szembetűnőleg javított a helyze- ten. Nápoly kivétel képez, mert közel van Romához, a mely rablócsapatokat küldöz oda. A minister reméli, hogy lassankint javulni fog az állapot.

Franciaország. Páris, maj. 8. A kép- viselőház ülése bezárott. Két császári ren- delét, közül egyik a feloszlatást, a másik az általános választásoknak május 31-én elke- zedést rendeli.

Drouin de Lhuys, Reveil, Monnier, de la Sizeranne, Mocquard, Mentque, Germiny s Waldner és Morey Monge tábornokok sena- torokká neveztettek ki.

A lapok hangja az orosz válaszejegyzék bírálatában, kivétel nélkül, élesebbé változott. Maga a „France”, a mely legrözsásabb remé- nyeket látszott táplálni a lengyel kérdés bé- kes megoldása iránt, egyik későbbi száma- ban azt írja, hogy Oroszországnak át kell lát- nia, hogy ő egy európai beavatkozással áll szemben, s Lengyelországnak a legterjedel- mesebb és legszabadleltűbb engedményeket kell adnia. Nem remélhető, hogy Oroszország és a három hatalom közt egyhamar teljes egyetértés jöjjön létre, azért kívánatos, hogy az alkudozás tartsa meg barátságos jellegét, a melylyel eleitől fogva birt. A „National” ha- sonló szellemben nyilatkozik. Az alkudozások kedvező eredményére Európa egyetértése szük- séges, s ez egyetértésre reményt nyújt Gor- sakoff jegyzéke. Azt, a mi a közrendre nézve szükséges, szilárdulni kell akarni, de mérsékelt.

illedelmes modorban követelni. Legyen elha- tározottság a szándékban, és tartzkodás a hangban. Ilyen elvek Európának általános he- lyesléseivel fognak találkozni, s a mit Európa akar, azt ki is tudja vinni. A „Patrie” sokkal tüzeesebb. Szerinte az orosz válaszirát, teljes megtagadás helyesen válogatott szavakkal ál- czázva. Ma már minden azt bizonyítja, hogy a béke helyreállításában egyes egyedül az orosz uralom az akadály. Azért az orosz ural- lomnak meg kell szűnnie! Angolország az 1815-ben elvállalt kötelezettségei szigorú tel- jesítését követelte Oroszországtól. Az pétervári kabinet megtagadta e teljesítést. Az 1815-iki szerződések ez által meg vannak semmisítve, s Európa rokonszenvének a legtagasabb mező nyílik. Az „Opin. nat.” röviden azt mondja: most válik meg, vajlon a kabinetek el enged- dik-e magukat még egyszer altatni. A „Journ. des Debats” a lengyel kérdésből kifejlődhető háború lehetőségét elemzi s különösen Olasz- ország helyzetére tekintve azt mondja, hogy ez az állam, ha nem akár semleges maradni, könnyen jöhet oly állásba, hogy ne csak Fran- cziországnak, hanem Ausztriának is szövét- ségese legyen. Képzeltető, ugymond a „J. des Debats”, hogy az olaszok ettől az eszmétől irtóznak, mindamellett, hogy közös sze- reucsséltenség köti őket a lengyelekhez.

Ferdinánd Miksa főherceg kijelölése a mexikói trónra úgy látszik ismét napirendre jő. Az „Ind. B.”-nek írják Párisból, hogy a csá- szárnak egy hadsége ment onnan Bécsbe, a császárnak a főherceghez intézett sajátkezű levelel. Azt hiszik, a levél tartalma a mexi- kói ügyet tárgyalja.

A „France” szerint a császár sürgőnyt ka- pott Havannából, a mely igen fontos mexi- kói tudósításokat tartalmaz. A „Pays” pedig ezt írja: „Abban a pillanatban, a midőn la- punkat sajtó alá adjuk, értesítnek bennünket, hogy mexikói csapatjaink Pueblát apr. 7-kén bevették.

Olaszország. Turin, maj. 6. Az „Opi- nione” írja: A rablók folyvást vakmerő ki- sérleteket tesznek; de a hatóságok oly rend- számlásokat tettek, hogy nem sokára véget remélhetni a garázdálkodásnak. A Valle Pietro- ban összegyűlt rablók előkészületeket tesznek, hogy apró csapatokra oszolva, a határ Ave- zanonál átlépjék. De a hadsereg részéről in- tézkedés történt, hogy tervök kivételében meg- gátolhatassanak. A briganti-ügyben kinevezett bizottság által összegyűjtött adatokból kiderül, hogy a római hatóságok bűnrészességben ál- lanak a rablókkal.

Egy turini, május 8-i távirat szerint a ka- mara május 15-éről 21-ig elnapolja üléseit. E közben a király jelen leend az ancona- pescarai vasut megnyitásban. A Teramo tarto- mányt nyugtalanító rablócsapatok megsemmi- sítettek.

Németország. Berlin, május 6. A „Nordd. Ztg.” írja: A mult héten a monarchia különböző pontjain Lengyelországba szánt igen tetemes fegyverküldeményeket foglaltak le.

A „Kreuztg.” szerint Varsóból és Krakó- ból Posenre gyakorolt terrorizáló befolyások minden pillanatban előidézhetik a szükség- séget, hogy ama tartomány, vagy annak ki- sebb kerületi ostromállapotha helyeztessenek.

Egy pétervári levél jó forrásból tudatja, hogy az orosz válaszirát mellett az orosz kü- vetek az illető kabinetekkel egy bizalmas jegyzéket is közölték, a melyben a csárnak szándékolt reformprogramja van kifejtve. Az életbeleptetés a körülményektől függ és nem sokáig fogna késni, ha kibékülés követ- kezik be. Ez a jegyzék kedvező benyomást tett.

Frankfurt, máj. 6. Az „Europe” mai számában a következő közlemény áll: Görög- ország védhatalmai abban egyeztek meg, hogy mivel Bajorország is egyik szerződő hatalom, az első értekezleti ülés után, a melynek a lesz a feladata, hogy a görög nemzeti gyűlés Otto és a bajor dynastia letételét tárgyzó határozatának következményeit megvitassa, a londoni bajor követet is meghívják a tanács- kozásban való részvételre, illetőleg az első értekezleti ülés határozatába való beleegye- zésre.

Ugyanazon lap közli továbbá, hogy a len- gyel központi bizottság tudatta a felkelővezé- rekkal és a hazafiakkal, hogy egy magas állásu személy azt nyilváníttotta, csak időt nyerjen a lengyel felkelés, akkor minden jól fog menni. Ez az értesítés újabb lendületet adott a felkelőkhez való csatlakozásnak még az ő-lengyelországi ifjuság részéről is. Azt hiszik, hogy az érintett biztatás Napoleon csá- szártól jött.

Az orosz válaszejegyzékre vonatkozólag pe- dig azt írja az „Europe”, hogy a három ha- talom abban a nézetben van, hogy miután az orosz kabinet Eszernya nyilatkozatának igazi horderejét nem ismerte el, a diplomatai fel- lépést határozottabb és szorgotóbb modorban kell ismételnük. A mi különösen a bécsi ka- binetet illeti, ez továbbra is folytatja a len- gyelországi kathol. egyház mellett közbenjár-ását, a nélkül azonban, hogy elállana Len-

gyelországi politikai autonómiájának sürgetésétől, a melyre nézve Rechberg gróf az octoberi diplomát szándékszik példányul felmutatni.

Orosz- és Lengyelország. Krakóból távirják máj. 8-rol: Tegnapelőtt több menekült felkelő érkezett Chwalowicebe a Czachowski csapatjából. Ezek azt beszélik, hogy az a csapat május 5-én Ozatowtól nem messze Sandomiron felül megveretett és szétszóratott.

Nullo ezredes Garibaldinak ismert nevű kedvelt segédje elesett egy május 5-i csatában. Haláláról a „Krakauer Ztg.” ezt írja: Reggeli 5 órakor esett el két golyó által találva, mellben és homlokban. Már előbb kilöttek volt a lovát alóla. Bajtársai, többnyire olaszok, körülvettek volt őt és kérték, ne tegye ki magát a bizonyos halálnak, sőt vissza akarták tartóztatni. De ő kirántotta magát közülök s „előre” kiáltás közben rohant a legsűrűbb golyózáporba. Azt hiszik, hogy ha e halál nem történik, a keddi csata nem ütött volna ki oly rosszul a felkelőkre nézve.

A „Köln. Ztg.” biztos forrásból értesül, hogy a városi központi bizottság egy rendkívüli értekezésre készül s erre célzó parancsait már szét is küldötte. Azt hiszik, május 13-án, a pétervári amnestia-rendeletben kitűzött határnapon fog ez a rendkívüli értekezés megtörténni; miután a forradalmi bizottság abban a meggyőződésben van, hogy csak úgy remélhet a diplomácia részéről erélyesebb gyá-

molitást, ha az orosz fegyvereken nyert nagyobb szerinti győzelmet mutathat fel.

A „Journal de St. Pétersb.” május 6-i számában közli Svédországnak ápril 7-rol, Spanyolországnak márt. 31-rol s a turini kabinetnek ápr. 23-rol kelt jegyzékeit az azokra adott orosz feleletekkel együtt. A svéd kabinet főleg emberiségi cikkekre s a császár nagylelkűségére támaszkodik s azt a meggyőződést nyilvánítja, hogy kegyelem és feledés szavai s egy bölcs és szabadelvű kormányzásra való kilátás elegendők lesznek a rend és nyugalom teljes helyreállítására. A válaszirát a három hatalomhoz intézett jegyzékre utal. A spanyol jegyzék keservesen sajnálkozik a lengyelek türelmetlenségén, a kik nem akarták bevárni a már adott engedmények rendszerének további kifejtését. A királyné, a ki tapasztalta, hogy a mérséklet sokkal inkább csilapít, mint a szigor, kegyelmet és bocsánatot kér a meggyőzöttek számára. A válaszarátáságos közönséget mond. A turini sürgöny jó akaratot lehellő szavakban van szerkesztve, reményt fejez ki Oroszország őszinte barátságához és teljes bizalmához. A válasz május 1-rol kél. A császár örömmel fogadja a barátságos nyilatkozatot. A mi a Lengyelország érdekében kifejezett kívánságot illeti, az olasz kormány előtt tudja van, hogy a forradalom nehéz feladatát szab a kormányok elébe. Az orosz kormány tartós béke megalapítására törekszik.

A felkelőknek még egy más kitűnő vezére

is elesett apr. 29-én. Ez Jung Blankenheim gróf. Hét golyó találta és azután fejét és kezét is levágták.

Görögország. Athéne, máj. 2. Otto király levelezéseinek nyilvánosságra bocsátása ismét szóba jött a nemzeti gyűlésen, de miután e levelezés az állam tulajdonának lön nyilvánítva, a kérdés egyelőre ismét elnapoltatott. A nemzetiség szolgálatát a fővárosban kötelezőnek mondatott ki. Javaslatba hozták a telekadó lejjebbállítását, az épület és só adónak s némely élelmi cikkek bevételi vámjának pedig főleg emelését. A miniszterelnök és a belügyminiszter beadták lemondásukat. A nemzetgyűlés felkérte őket, hogy a közelebb jövő hétig tartsák meg tárcáikat. Azt hiszik, Christides lesz miniszterelnök. Folyvást jelennek meg kiragasztrányok az ujon választott király ellen. Otto király 6 millió drachmát követel magán vagyonra kárpótlásul.

Ujabbak. Lemberg, máj. 10. Nem igaz, hogy Jezioranskit és csapatját az oroszok osztrák területre nyomták volna. Jezioranski 8-án Moszciananál táborozott orosz területen, onnan, mindenütt a határszélen Maydan alá húzódott el, 9-én a luhawi erdőben ta yázott és szándéka volt estve nyugat felé vonulni. A mai „Goniec” által közölt hír, hogy Volhyniában fegyveres felkelés ütött volna ki, nem valószínű.

— Krakko, máj. 10. Taczanowski a kö-

rülvétetést kikérte, 6-án este Kolo városába vonult, a hol azonnal megtámadták. Két órai harc után az oroszok visszahúzódtak Koninba. A „Czas” hiteles forrásból értesül, hogy a felkelés Volhyniában terjedőben van.

— Turin, máj. 10. A „Stampa” írja: Némely lapok szerint az olasz kormány emlékiratot bocsátott volna közre, Rómának a rablókval való bűnrészességéről. Ez a tudósítás alaptalan. A bűnrészességi bizonyítványok szembeötlők; a parlament nézete szerint más tiltetés szükségtelen. Franciaországgal értekezés kezdett meg, a melynek célja, a brigantáság sikeresebb elnyomása végett egyetértést eszközölni.

— Páris, máj. 9. Drouin de Lhuys ur, a császár megbízásából egy európai értekezletre való előkészületek tételében buzgólkodik. Az értekezletre Orosz- és Poroszország már meg egyezését nyilvánította volna, s a francia külügyminiszter reményli, hogy Ausztriát is megnyéri.

Bécsi börze Május 13-án: Nemzeti kölcsön 81.— 5% Metalliques 76.40. Bank-részvény 796.—. Hitel-részvény 193.60. Váltó Londonra 110.10. Ezüst 110.25. Arany 5.28.

Május 11-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 76.80. Erdélyi 73.50.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Hirdetmény.

2107.

1160.

(100) (3—3)

Marosvásárhely sz. kir. város Tanácsa által tudtul adatik, mikint ezen város utcáinak világítására szolgáló 100 darab lámpának kezelése és kátrány olajjali (photogén) világítása, idei június 1-től három évi t. i. 1866-ik évi majus utolsó napjáig terjedő időre, idei majus 20-dik napján a város tiszti házában d. e. 10 órakor megnyitandó árlejtés után olosabb árnon vállalkozónak ki fog adatni, és pedig azon föfeltétel alatt: miként vállalkozó köteles leszén a fennebbi számba átvendő és jelenleg fennálló lámpákat, saját költségén kátrány olajjali világítás alá áttétni, átváltoztatni.

Az árlejtési több feltételek a Tanácsirodai helyiségében, az árlejtés előtt is megtekinthetendők.

Fölkiáltandó összeg 2700 frt o. ért. melynek 10% az árlejtés megkezdése előtt, az árlejtéshez szólni kívánók készpénzzel, bántapénz fejében letenni, e földt a fölkiáltandó összegnek kétszeres értékéig biztosítékot, mely állhat fekvő és tehermentes jókból, vagy pedig államkötelezvényekre fektetett, de árforgam szerinti tőkepenzektől; idegenek egyuttal erkölcsi és politikai maguktartásáról, közési hivatalos bizonyítványt is ki- és fölmutatni köteleztetnek.

M. Vásárhelyen, 1863-ban aprilis 29-dik napján tartott tanácsai ülésből.

LÁZAR BENEDEK, jegyző.

HEM HIVATALOS.

(112)

(1—2)

Csak rövid ideig

lesz még kiállítva, a t. cz. közönség szemlélésének

SCHOLZ A.

nagy állatsereglete

a nagy-piaczon, reggeli 8 órától, estvéli 8 óráig.

Naponta két föelőadás leend.

n. m. étetés és előadások a vadállatok kalitkájában; az előbbi délután 4 órakor, az utóbbi estve 7 órakor látható.

Minden előadás záradékul: „Dániel az oroszlán veremben” és az összes állatok étetése

SCHOLZ ÁGOSTON, állat szelidítő.

(111)

Eladó fejős bivalok.

(1—1)

Királyutczában a 20-dik szám alatti házban 2 fejős bival borjuval együtt eladó.

(106)

(2—3)

Haszonbérbe adandó birtok.

M. Gy.-monostoron 38 hold 1465 □ ö, szántó, 134 hold, 1248 □ öl kaszáló, a 46 és 53-ik házszám alatti telkeken lévő jó öt osztályu nyilak és oszt. istálló és pajtával a jövő Sz. Mihály naptól fogva 3 vagy több évekre is kiadandó; s hogy a kivenni szándékozók, az öszivetés alá is az ugarolást megtebessék, értekezhetnek alólirt tulajdonossal jóelőre Kolozsvárt az óvárban 249 házszám alatti szállásán.

KABOS GERGELY s. k.

(107)

Tiltakozás.

(2—3)

A Sz.-Udvarhelyi törvényszék néhai idősb Macskási Lajos minden fekvő javaira nézve egyik örökös Macskási Lajost nevezte ki tömeggondnokul, míg ezen javak az örökösök között öt egyenlő részre felosztatnának. A többi örökösök ezennel komolyan tiltakoznak, miszerint senki semminemű vásárba, vagy pénzkiadásba — az emittett javakat illetőleg, a tömeggondnokkal ne bocsátkozzék, mert az örökösök által érvénytelennek fog nyilvánítani. Székely-Keresztur, majus 1863. Özy. Macskási Lajosné gr. Haller Károlina, a maga és az illető örökösök nevében.

(104)

(3—3)

Egy gyógyszerári segéd keresetlik. Értekezhetni bérmentes levelekben Spech Gusztáv szászvárosi gyógyszerészszel.

(109)

Alólirt tisztelettel jelenti a t. cz. közönségnek, hogy a

(2—3)

kóhalmi gyógyfürdőt

f. majus hó 20 án megnyitandja. Pontos szolgálatról, kényelmes szállásokról, élemezésről és orvosi segélyről a legjobban van gondoskodva

Kóhalm, majus 1-sőén, 1863.

M. G. Jacobi, tulajdonos.

(78)

(6—6)

A kolozsvári kereskedői társulat tanodájánál, egy tanítói állomás megállt. Az alkalmazandó földrajzból, szám, magyar és német nyelvtan, s helyes írásból, minden ünnep- és vasárnapon, részint délelőtt, részint délután köteles órákat adni. Évi fizetése 157 frt 50 kr uj pénzben. A ki vállalkozni hajlandó, képességi és erkölcsi bizonyítványait, közelebbi majus végeig, tanodai felügyelő AKONTZ JÁNOS urnál, belső-monostor utca szögletén kereskedésében — a társulat választmányához intézett folyamodvány mellett — teheti le.

(102)

Orgona készítés.

(3—3)

Marosvásárhelyen Szabó János orgona művész és gépész, jelenben a 66-dik orgonán működik — a hely és tchetséghez mérve, készít orgonát, oltárt, koronát, szószéket, s minden az ima-bázhoz tartozó szüksegleteket, újabb találmányokkal bővíve, díszes modorba, azokat bimezzel, aranyazattal, bronzirozással és fényfestéssel ékesítve, a nevezett műveket merőbe készen el is szállítja, s a tűzött helyére rövid időn felállítja, ha valabóvá szüksegtetik, bérmentes levél által értekezhetni. Lakása a vár mellett 1002 sz. alatti tulajdon házába.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön kapható:

IMAKÖNYV A SZÉPNEM SZÁMÁRA

II-dik átdolgozott és bővített kiadás, írta Koronka Antal, csinos kötésben 1 frt 92 kr.

Börbe kötve arany metezéssel 2 frt 80 kr.

Protestans mindkét nembeli ifjuság számára

CONFIRMATIO

alkalmával ajánlható:

NÖVENDEK IFJUSÁG IMAKÖNYVE

hymuszokkal. Hitben megerősödött protestans fiak és leányok számára írta MEDGYES LAJOS.

Csinosan kötve tokkal	— frt 60 kr.
Angolvászon kötetben	1 " 50 "
" " aranymetezéssel	1 " 50 "
Finom bőrkötésbe díszesen kötve	3 " 50 "
Díszes habshelyem kötésben	3 " 80 "

Urbéri és Tizedkárpótlási Tabellák.

LENGYELORSZÁG

Térképe 1 frt.